

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาต่อจากการศึกษาระดับประถมศึกษา ได้แก่ การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีอายุระหว่าง 13-18 ปี เป็นส่วนใหญ่ จะเห็นได้ว่าการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาสำหรับวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ดังนั้น การจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจึงนับได้ว่าเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งในการให้ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนรู้ มีวิธีการเรียนรู้ ให้รู้จักคิด วิเคราะห์ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาของสังคม สามารถปรับตัว พัฒนาตนเองและสังคมได้ (กรมสามัญศึกษา, 2534) ซึ่งทั้งนี้เพื่อการนำไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นหน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จัดการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาออกเป็น 4 ฝ่าย คือ 1) ฝ่ายวิชาการ 2) ฝ่ายธุรการ 3) ฝ่ายปกครอง 4) ฝ่ายบริการ กนก จันทร์ขจร (2531) ผู้เชี่ยวชาญกรมสามัญศึกษาได้เขียนไว้ในเอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูงว่า...การจัดแบ่งสายงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาออกเป็น 4 ฝ่าย ดังกล่าวนั้น ไม่ปรากฏว่ามีเอกสารหรือระเบียบการใด ๆ ที่กรมสามัญศึกษาได้กำหนดเป็นระเบียบ หรือแนวปฏิบัติไว้ ด้วยเหตุที่การจัดแบ่งสายงานออกเป็น 4 ฝ่าย ที่จัดกันโดยทั่วไปในโรงเรียนมัธยมศึกษาในปัจจุบันนี้ เป็นการพัฒนาของการบริหารโรงเรียนที่เปลี่ยนแปลงมาเป็นลำดับ การบริหารโรงเรียนผู้บริหารจะต้องบริหารงานทุกฝ่ายให้เกิดความสมดุลย์กันไม่มุ่งงานด้านหนึ่งด้านใดจนเกินไป เพื่อให้การบริหารงานฝ่ายปกครองสามารถดำเนินงานได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม จึงทำให้เกิด

ประโยชน์ 6 ประการ (กรมสามัญศึกษา, 2530) ดังนี้

- 1) ทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยในโรงเรียน โรงเรียนจะดำเนินกิจการต่าง ๆ ได้ด้วยดี
- 2) ทำให้การส่งเสริมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- 3) ทำให้นักเรียนแต่ละคนได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถเฉพาะตนตามศักยภาพ
- 4) ทำให้นักเรียนที่มีปัญหาต่าง ๆ ได้รับความช่วยเหลือและแก้ไขพฤติกรรมให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
- 5) ทำให้บุคลากรในโรงเรียนรู้จักควบคุมตนเองให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข รู้จักการให้และการยอมรับ มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เข้าใจและยอมรับกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับ
- 6) ทำให้บุคลากรในโรงเรียนเข้าใจรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย รู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ของตนอย่างถูกต้อง

เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง (2537) กล่าวว่า หน้าที่ของโรงเรียนในการบริหารโรงเรียนนั้น มุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ แม้การเรียนจะเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และเจตคติก็ตาม จุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนก็คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้เป็นไปในทิศทางที่พึงปรารถนา ในการพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนนั้น โรงเรียนจะต้องใช้มาตรการป้องกัน มาตรการแก้ไข และมาตรการพัฒนาส่งเสริม คือ

- 1) ป้องกันไม่ให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
- 2) แก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
- 3) ส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้พัฒนายิ่งขึ้น

สมพงษ์ ชรรมอุปกรณ (2538) การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา มีกรอบของการดำเนินงานบริหาร โดยแบ่งงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาออกเป็น 4 งานหลักด้วยกัน คือ

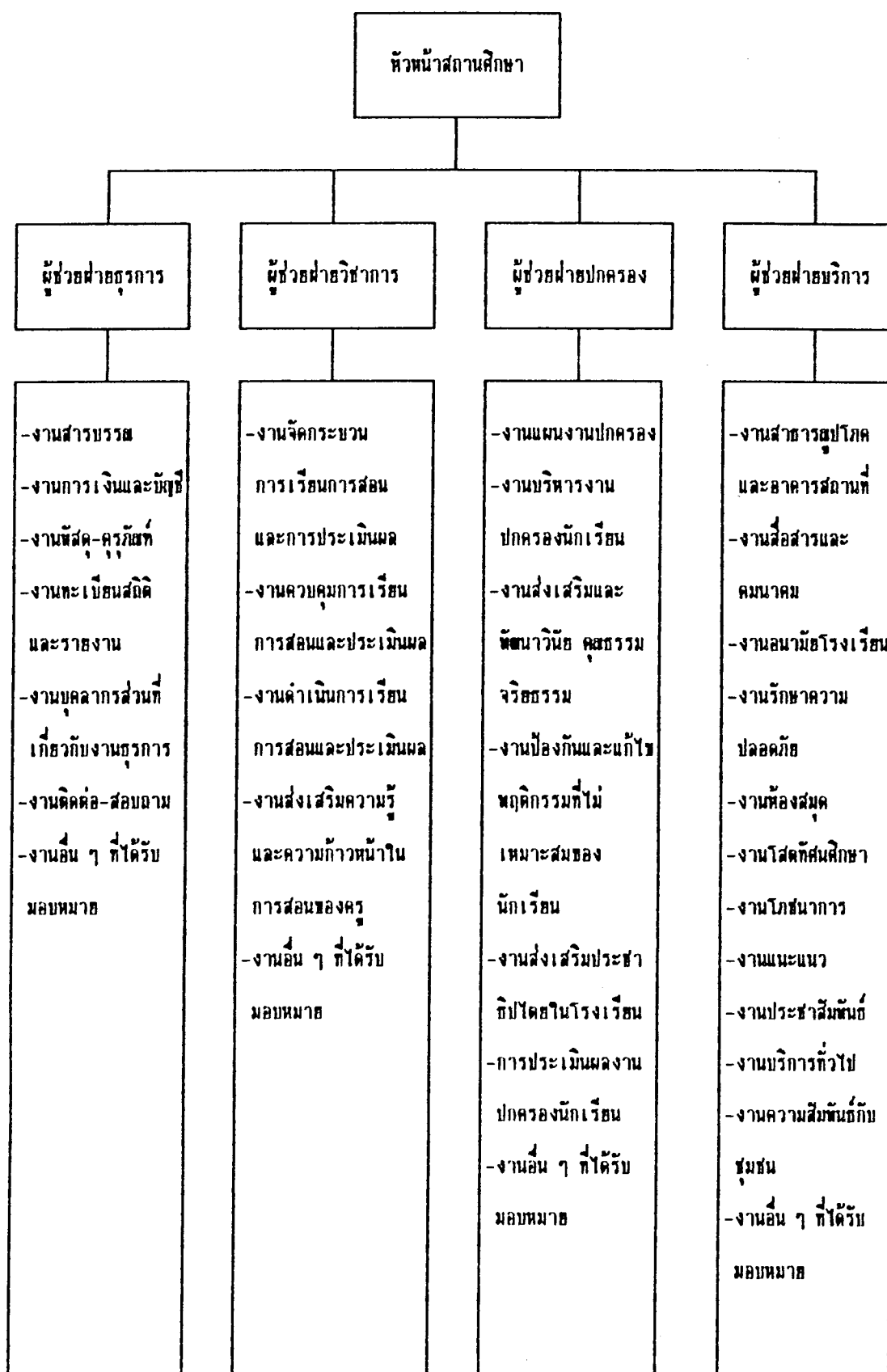
- 1) งานวิชาการ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การวัดผล และการประเมินผลการเรียน

2) งานธุรการ เป็นงานที่เกี่ยวกับเรื่องการเงิน การพัสดุ และการดำเนินงานด้านธุรการต่าง ๆ ในโรงเรียน

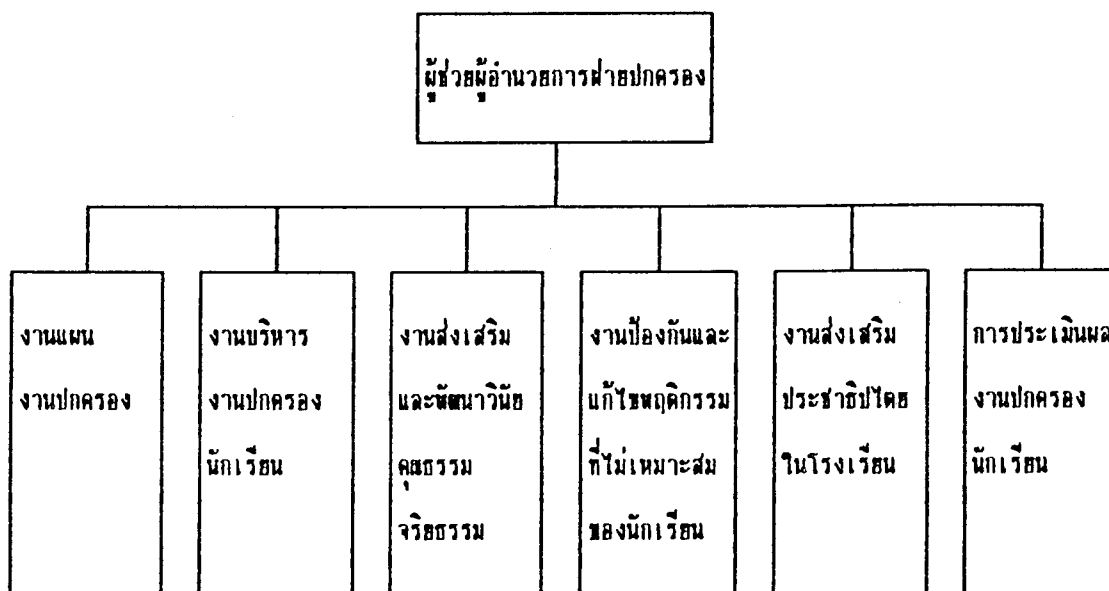
3) งานปกครอง เป็นงานที่เกี่ยวกับการปกครองดูแลนักเรียน และการนิเทศติดตามดูแลบุคลากรให้เป็นผู้มีคุณสมบัติอันพึงประสงค์ของทางราชการ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

4) งานบริการ เป็นงานที่เกี่ยวกับการดำเนินงานต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดความสะดวก ความคล่องตัว สามารถทำให้ทุกฝ่ายดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน แม้จะมีกรอบเป็นแนวปฏิบัติกลาง ๆ ให้ แต่ก็ก็เป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องพิจารณาดำเนินการให้ตามความรู้ความสามารถตามอุดมการณ์ ตามสภาพ หรือตามสถานการณ์ที่มีอยู่ ดังนั้น รูปแบบการดำเนินการจึงอาจจะแตกต่างกันไปบ้าง

แผนภูมิที่ 1 ขอบข่ายของการบริหารงานในสถานศึกษา

แผนภูมิที่ 2 การบริหารงานของฝ่ายปกครอง

งานปกครองดูแลนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวกับตัวนักเรียนโดยตรงเป็นงานที่เกี่ยวกับการติดตามดูแล เพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้มีชีวิตอยู่อย่างอบอุ่น มั่นคงปลอดภัย สามารถศึกษาเล่าเรียนได้ด้วยดีและประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ คุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง กรมสามัญศึกษาซึ่งรับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาโดยตรง

(กรมสามัญศึกษา, 2530) ได้เสนอภารกิจของงานฝ่ายปกครองไว้ 3 ประการคือ

- 1) งานด้านการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน
- 2) งานด้านการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน
- 3) งานด้านปลูกฝังพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน

กรมสามัญศึกษาได้ให้แนวคิดทางจิตวิทยาที่ใช้เป็นแนวทางในการปกครองนักเรียนไว้พิจารณา 3 ประการคือ

- 1) พฤติกรรมของคนสามารถพัฒนาไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้โดยอาศัยแรงจูงใจทั้งภายนอกและภายใน กระตุ้นให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้
- 2) ทุกคนปรารถนาจะเป็นคนดี เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น แต่การสนองตอบที่แตกต่างกัน ทำให้คนมีพฤติกรรมที่ต่างกันด้วย
- 3) มนุษย์มีความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นผลมาจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น การพัฒนาพฤติกรรมจึงจำเป็นต้องได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกันไป
กรมสามัญศึกษาได้ประกาศเรื่อง ทิศทางการจัดการศึกษาไว้ว่า ให้
โรงเรียนมุ่งพัฒนาตัวนักเรียนให้มีความรู้ คนที่สามารถคิดเป็น ทำเป็น เป็น
คนมีวินัย มีความกตัญญู ประหยัด (โกวิท วรพิพัฒน์, 2531) ซึ่งในการนี้
กรมสามัญศึกษาได้กำหนดนโยบายในปีงบประมาณ 2535 ส่งเสริมให้โรงเรียน
เร่งดำเนินการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียน โดยเน้นให้
นักเรียนเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ มีระเบียบวินัย เสียสละบำเพ็ญตนให้เป็น
ประโยชน์ต่อผู้อื่น มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
เห็นคุณค่าของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
(กรมสามัญศึกษา, 2534)

เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2532 (กรมสามัญศึกษา,
2532) ได้รวมเกณฑ์มาตรฐานโดยมีเนื้อหาสาระสำคัญที่ประกอบด้วยหมวดต่าง ๆ
6 หมวด คือ

- หมวดที่ 1 การบริหารทั่วไป
- หมวดที่ 2 งานธุรการ
- หมวดที่ 3 งานวิชาการ
- หมวดที่ 4 งานปกครองนักเรียน
- หมวดที่ 5 งานบริการ
- หมวดที่ 6 โรงเรียนกับชุมชน

ในที่นี้นำเสนอเฉพาะหมวดที่ 4 ที่เกี่ยวข้องกับกับงานปกครองนักเรียน
โดยโรงเรียนควรดำเนินการดังนี้

1) การวางแผนงานปกครองนักเรียน

(1) การรวบรวมและจัดทำระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับระเบียบวินัย
ที่เกี่ยวกับงานปกครองนักเรียน

(2) การทำแผนงานปกครอง

2) การบริหารงานปกครองนักเรียน

การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ

3) การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม

- (1) การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัย
- (2) การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม
- (3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อสังคม
- (4) การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- (5) การขกย่องให้กำลังใจแก่นักเรียนผู้ประพฤติดี

4) การแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน

แก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

5) การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

6) การประเมินผลงานปกครองนักเรียน

ประเมินผลงานปกครองนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาที่พบในการบริหารงานของฝ่ายปกครอง จากผลการวิจัยของ เพชร เหมือนพันธ์ (2532) ได้วิจัยการบริหารงานของฝ่ายปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตการศึกษา 11 พบว่า มีการจัดรูปแบบโครงสร้างการบริหารงานของฝ่ายปกครองในโรงเรียนถึง 3 แบบ คือ 1) แบบจัดระดับชั้น 2) แบบจัดเป็นคณะนักเรียน/สี 3) แบบจัดเป็นคณะกรรมการนักเรียน การจัดรูปแบบโครงสร้างงานปกครองทั้ง 3 แบบดังกล่าวนี้ เป็นผลมาจากวิวัฒนาการบริหารงานปกครองที่ต่างคนต่างทำ ไม่มีต้นแบบเป็นแนวปฏิบัติ ทำให้เกิดความสับสนระหว่างผู้ปฏิบัติก่อให้เกิดความขัดแย้งในโรงเรียน เกิดการแปลความหมายของงานปกครองไม่ตรงกัน ส่งผลถึงนักเรียนทำให้นักเรียนขาดโอกาสที่จะได้รับการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามศักยภาพ เป็นผลให้นักเรียนขาดระเบียบวินัย และยังได้พบอีกว่า หน้าที่ของฝ่ายปกครองที่จัดอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตการศึกษา 11 ประกอบด้วยงานหลัก 4 งานดังนี้

- 1) การจัดบุคลากรในฝ่ายปกครองให้รับผิดชอบงานในฝ่ายปกครอง
- 2) งานจัดองค์การนักเรียน
- 3) งานพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนโดยตรง
- 4) งานพิเศษอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

จากผลการศึกษาปัญหาด้านการปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษาของ
บุญชม และคณะ (2518) พบว่า การบริหารงานฝ่ายปกครองที่ขาดประสิทธิภาพ
จะมีผลกระทบต่อนครและนักเรียนดังนี้

- 1) การใช้อำนาจเกินขอบเขตของอาจารย์ฝ่ายปกครอง
- 2) การใช้อำนาจเกินขอบเขตของอาจารย์ในโรงเรียน
- 3) อาจารย์ฝ่ายปกครองขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน
- 4) อาจารย์ฝ่ายปกครองขาดความรู้ประสบการณ์
- 5) ครู-อาจารย์ในโรงเรียนไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ เช่น
การวางตัวไม่เหมาะสม มาสาย ลาบ่อย ตั้งกลุ่มต่อต้านผู้บริหาร คัดสรรอันเป็น
ตัวอย่างที่ไม่ดีต่อนักเรียน

ปัญหาการบริหารงานฝ่ายปกครองที่ขาดประสิทธิภาพ จะมีผลกระทบต่อนักเรียน 10 ประการ คือ

- 1) นักเรียนแต่งกายไม่ถูกระเบียบ
- 2) วิธีการลงโทษนักเรียนไม่เหมาะสม
- 3) วิธีการควบคุมความประพฤตินักเรียนไม่เหมาะสม
- 4) นักเรียนมาโรงเรียนสาย
- 5) นักเรียนขาดเรียนหนีเรียน
- 6) นักเรียนทะเลาะวิวาทกัน
- 7) ปัญหาชู้สาว
- 8) นักเรียนไม่ให้ความเคารพครู-อาจารย์
- 9) นักเรียนติดยาเสพติด
- 10) ปัญหาการไม่ร่วมกิจกรรมของนักเรียน

ปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้านวิชาการ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการสื่อสารข้อมูลที่รวดเร็ว การรับเอาวิทยาการสมัยใหม่เข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันและอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศที่มีมากยิ่งขึ้น ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยโดยทั่วไปเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยเราจะเห็นว่าในปัจจุบันพ่อแม่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ทำงานแข่งกับเวลามากขึ้น (สภาพเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต, 2534) โดยเฉพาะสังคมเมืองในวันหนึ่ง ๆ

พ่อ แม่ ลูก แทบจะไม่มีโอกาสพบหน้ากันเลย เพราะพ่อแม่ต้องออกทำมาหากิน ตั้งแต่เช้าจนค่ำกลับบ้านไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนดูแลลูก ปล่อยให้ลูกเรียนรู้โลกและชีวิต ด้วยการลองผิดลองถูกจากสังคมและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัว เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีทั้งขาดและเกินนี้ล้วนแต่ขาดแบบอย่างที่ดีจากผู้ใหญ่ พฤติกรรมของเด็กจึงเบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานของสังคมกลายเป็นเด็กที่มีปัญหาทางจิตใจ ปรับตัวให้เข้ากับสภาพของสังคมไม่ได้ จึงแสวงหากลุ่มเพื่อนที่มีความคิดเหมือน ๆ กัน (อารีพรรณ แสงสิริวิโรจน์, 2533) เป็นต้นว่า การขาดความเป็นระเบียบวินัย การไม่เคารพกฎหมาย ไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมในอนาคตได้ (กรมสามัญศึกษา, 2530) และจากข้อมูลการสำรวจของสารวัตตนิกรเรียนในส่วนกลางเกี่ยวกับสภาพปัญหาความประพฤติไม่เหมาะสมกับสภาพและวัยของนักเรียนในปีการศึกษา 2532 พบว่า มีนักเรียนนี้เที่ยวเตร่ในเวลาเรียน 1,190 คน หลบหนีการเรียน 1,980 คน ตรวจพบยาเสพติด 616 คน เล่นการพนัน 789 คน แต่งกายไม่ถูกระเบียบ 330 คน ดื่มสุราและสูบบุหรี่ 170 คน ก่อการทะเลาะวิวาท 93 คน จับกลุ่มมั่วสุม 295 คน ประพฤติตนทำนองชั่วสาว 81 คน แส荡กิริยาไม่สุภาพ 5 คน มีสารเสพติดไว้ในครอบครอง 13 คน รวมทั้งสิ้น 5,036 คน เป็นนักเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษามากที่สุด จำนวนทั้งสิ้น 2,362 คน (กองสารวัตตนิกรเรียน กรมพลศึกษา, 2533) และในส่วนภูมิภาค 12 จังหวัด ที่มีหน่วยสารวัตตนิกรเรียนตั้งอยู่ได้ตรวจพบนักเรียนที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพและวัยทั้งสิ้น 6,539 คน ในปีการศึกษา 2533 (กองสารวัตตนิกรเรียน กรมพลศึกษา, 2534) และจากข้อมูลการสรุปผลประชุมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ประจำปีการศึกษา 2534 ได้สรุปการบริหารงานเรื่องหนึ่งว่า นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาขาดการพัฒนา ด้านคุณธรรม จริยธรรม และระเบียบวินัย (กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา, 2534)

จากสภาพ ความประพฤติและสาเหตุของปัญหาเหล่านี้ อาจกล่าวได้ว่าการบริหารงานด้านปกครองนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาบางส่วน ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนควรจะทำให้ความสนใจและรีบแก้ไขพัฒนาการบริหารงานด้านนี้ให้ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ซึ่งถ้าทำสำเร็จก็จะช่วย

ให้นักเรียนมีความประพฤติดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย พร้อมทั้งจะเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศต่อไปในอนาคต (กรมสามัญศึกษา, 2530) ผู้วิจัยในฐานะที่ทำหน้าที่ฝ่ายบริหารโรงเรียนจึงสนใจที่จะทำวิจัยศึกษาการปฏิบัติงานฝ่ายปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการปฏิบัติงานฝ่ายปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการปฏิบัติงานฝ่ายปกครอง
- 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาในการปฏิบัติงานฝ่ายปกครองจำแนก

ตามขนาดของโรงเรียน

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ มีสภาพปัจจุบัน ปัญหาในการปฏิบัติงานฝ่ายปกครองแตกต่างกัน

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ขนาดของโรงเรียน 4 ขนาด คือ ขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

ตัวแปรตาม ได้แก่ งานของฝ่ายปกครอง แยกออกเป็น 4 ด้าน คือ การวางแผนและการบริหารงานปกครองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน และการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

1.4 ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของฝ่ายปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมาเท่านั้น และดำเนินการวิจัยในปีการศึกษา 2537

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ถือว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานของฝ่ายปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา และตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงที่ปรากฏ

1.6 คำจำกัดความหรือนิยามศัพท์เฉพาะ

1) ฝ่ายปกครอง หมายถึง ฝ่ายงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานปกครองนักเรียน หรืองานกิจการนักเรียน โดยมีผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายปกครอง หรือหัวหน้าฝ่ายปกครอง หรือครู-อาจารย์ที่โรงเรียนมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายงานปกครองในโรงเรียนเป็นหัวหน้าฝ่ายรับผิดชอบ

2) โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในที่นี้หมายถึงโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งจำแนกเป็น 4 ขนาดดังนี้

(1) โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป

(2) โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500-2,499 คนขึ้นไป

(3) โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500-1,499 คนขึ้นไป

(4) โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1-499 คนขึ้นไป

3) ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางด้านการบริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน รวมถึงผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่จากกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากทางโรงเรียนให้ปฏิบัติหน้าที่ทางการบริหารของโรงเรียน เช่น ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายต่าง ๆ

4) **คุณธรรม** หมายถึง การส่งเสริมให้นักเรียนประพฤติในสิ่งที่ดีงามและได้รับการยอมรับจากสังคม

5) **จริยธรรม** หมายถึง การส่งเสริมให้ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักของศาสนา

6) **ระเบียบวินัย** หมายถึง ข้อห้าม ข้อบังคับ ความประพฤติที่กระทรวงศึกษาธิการ หรือครู-อาจารย์และนักเรียนวางไว้ เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติ หรือไม่ปฏิบัติ

7) **วินัยในตนเอง** หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการควบคุมอารมณ์ หรือพฤติกรรมของตนเองได้ดีเหมาะสมกับสภาพของนักเรียน

8) **ประชาธิปไตย** หมายถึง การส่งเสริมให้นักเรียนแสดงออกซึ่งความเคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์ การเคารพซึ่งกันและกัน ทั้งกาย วาจา ใจ ความคิด เคารพในสิทธิของผู้อื่น เคารพในกฎระเบียบของสังคม รับผิดชอบ ต่อหน้าที่ ร่วมทำกิจกรรมร่วมกันที่เป็นของส่วนรวม และการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

9) **กฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน** หมายถึง กฎระเบียบและข้อบังคับที่ออกโดยกระทรวง กรมเจ้าสังกัด และกฎระเบียบข้อบังคับที่ออกโดยโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติตาม ทั้งนี้โดยความเห็นชอบของผู้บริหารสถานศึกษา

10) **กิจกรรมนักเรียน** หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนสนับสนุนให้จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบ รู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนเอง และการทำงานเป็นทีม การเพิ่มพูนความรู้ของนักเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

11) **ครู-อาจารย์ผู้ปฏิบัติงานฝ่ายปกครอง** หมายถึง ครูผู้สอน ครูที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในฝ่ายปกครอง เช่น หัวหน้าระดับชั้น หัวหน้าคณะนักเรียน/สี รองหัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าคณะนักเรียน/สี ครูที่ปรึกษาในระดับชั้นต่าง ๆ และครูแนะแนว

12) **นักเรียน** หมายถึง นักเรียนที่มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติหน้าที่ในคณะกรรมการนักเรียน เช่น หัวหน้านักเรียน คณะกรรมการนักเรียน หัวหน้าชั้น และรองหัวหน้าชั้น

13) การบริหารงาน หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นให้บรรลุเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

14) การวางแผน หมายถึง กระบวนการกำหนดทางเลือกที่ดำเนินงานในอนาคต เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยใช้วิธีการที่ให้ประโยชน์สูงสุด

15) การวางแผนและการบริหารงานปกครองนักเรียน หมายถึง การกำหนดแนวปฏิบัติและวิธีการต่าง ๆ ที่สามารถดำเนินงานงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายขององค์การ

16) การส่งเสริมและพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนประพฤติในสิ่งที่ดีงามและสามารถปฏิบัติตนตามระเบียบข้อบังคับและขนบธรรมเนียมประเพณีได้ด้วยความสมัครใจ โดยไม่มีการบังคับและเกิดผลดีต่อสังคมและส่วนรวม

17) การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดึงดูดความสนใจนักเรียน และสอดคล้องกับความรู้สึกความสามารถ ความถนัด ตลอดจนการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

18) การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน โดยอาศัยหลักการของประชาธิปไตยมาปฏิบัติจริง สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ทำงานเป็นทีมได้

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) เพื่อจะได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงาน ปัญหา และความต้องการในการปฏิบัติงานฝ่ายปกครอง

2) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาการปฏิบัติงานฝ่ายปกครองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3) ผลที่ได้จากการวิจัยประกอบการเสนอแนะ จะทำให้ผู้บริหารทุกระดับนำมาพิจารณาประกอบการวางแผนในการหารูปแบบ หรือแนวทางในการพัฒนางานบุคลากรของฝ่ายปกครองให้ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น